

αντί προλόγου

Η επιλογή της ενασχόλησης με το βιβλίο της N. Durbach, *Bodily Matters*, από τη *Συνέλευση ενάντια στη Βιοεξουσία και την Κλεισούρα*, τοποθετείται αρχικά στο πλαίσιο μιας ευρύτερης συζήτησης που είχε ανοίξει εντός της για το ζήτημα του υποχρεωτικού εμβολιασμού, ως συνέχεια της πρακτικο-θεωρητικής ενασχόλησής της με την ταξική πολιτική που έβαλε σε εφαρμογή το καπιταλιστικό κράτος τα τελευταία δύο χρόνια και τους αγώνες ενάντια σε αυτή. Η παρουσίαση του βιβλίου που προέκυψε κατοπινά και πραγματοποιήθηκε στις 21/1/2022 στο Αυτοδιαχειριζόμενο Κυλικείο Νομικής ήταν μια συμβολή στην πολιτική/κινηματική δραστηριότητα της *Πρωτοβουλίας ενάντια στο Υγειονομικό Απαρτχάιντ* κόντρα στην πειθαρχική κρατική διαχείριση της πανδημίας σε όλες τις επιμέρους στιγμές της (με πιο πρόσφατη αυτή της επιβολής του υποχρεωτικού, μαζικού και καθολικού εμβολιασμού).

Θεωρήσαμε λοιπόν πως εκτός από το ιστορικό ενδιαφέρον που θα είχε μια σχετικά άγνωστη πτυχή της ιστορίας του «παραδοσιακού» εργατικού κινήματος, μια πτυχή που αναδεικνύει (και) τις εργατικές καταβολές των αγώνων ενάντια στον υποχρεωτικό εμβολιασμό και τις καταναγκαστικές ιατρικές πρακτικές εν γένει, μέσα από την επαφή με τη συγκεκριμένη ιστορική μελέτη προκύπτουν και σημαντικά άλλα ζητήματα προς συζήτηση. Ζητήματα που είναι εν δυνάμει (ή και εν ενεργεία) χρήσιμα για την πολιτική ερμηνεία της *τωρινής* συγκυρίας που διανύουμε, άρα και για τη συνέχιση αγώνων που είναι ήδη σε εξέλιξη. Με άλλα λόγια, η προσέγγιση που κάνουμε δεν έχει σημείο αφετηρίας ένα φιλολογικό-ακαδημαϊκό ενδιαφέρον και δεν είναι «αντικειμενική περιγραφή γεγονότων». Είναι ξεκάθαρα μεροληπτική, βλέπει την πραγματικότητα από μια ταξική σκοπιά που αντιμετωπίζει την ιστορία και τη θεωρία ως «όπλα που πρέπει να ρίχνονται την κατάλληλη στιγμή στη μάχη», για να φέρουν το *παρόν* σε κρίσιμη κατάσταση.

Ακολουθώντας αυτό το σκεπτικό, είδαμε πως:

- ο μέσω των αντιστάσεων απέναντι στον υποχρεωτικό εμβολιασμό στη βικτωριανή Αγγλία (19^{ος} αιώνας) αναδεικνύεται το (κοινωνικό) σώμα του προλεταριάτου ως μία στιγμή της αντιφατικής ταξικής σχέσης που το συγκροτεί ως τέτοιο. Ως υλικό σημείο όπου εγγράφεται τόσο η ικανοποίηση των δικών του αναγκών και η επιθυμία του για αυτόνομη ανάπτυξη και αυτοδιάθεση όσο και η ανάγκη του κεφαλαίου για την πειθάρχησή του – με σκοπό την υπαγωγή του στην καπιταλιστική σχέση ως εργασιακή δύναμη, χρήσιμη για την άντληση υπερεργασίας και υπεραξίας. Αναγνωρίσαμε λοιπόν μια διαδικασία ανάδειξης του σώματος ως τόπου *ταξικής διαμάχης* και ως αντικειμένου *πολιτικής διεκδίκησης*. Να σημειώσουμε πως το βιολογικό, φυσικό προλεταριακό σώμα είναι πάντοτε ήδη κοινωνικά διαμεσολαβημένο: είναι πάντα αποτέλεσμα τεχνικών εκπαίδευσης, εκγύμνασης και πειθάρχησης που έχουν *κοινωνική* προέλευση και σκοπιμότητα. Μία πολύ συγκεκριμένη από αυτές τις τεχνικές που χρησιμοποίησε η κρατική εξουσία της βικτωριανής περιόδου, ο καταναγκαστικός εμβολιασμός, βλέπουμε πως εφαρμόζεται και από τη διεθνή του κεφαλαίου στις μέρες μας, προφανώς σε ένα διαφορετικό ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο.ⁱ
- ο στη ρίζα του αγώνα ενάντια σε μια εξαναγκαστική ιατρική πρακτική βρίσκεται ένας αγώνας ενάντια στην επέκταση της παρεμβατικότητας της κρατικής εξουσίας στην *καρδιά* της αυτονομίας του ατόμου, στο ίδιο το σώμα ως *habeas corpus* της. Να πούμε στο σημείο αυτό πως μπορεί για κάποιους αυτή η στοιχειώδης αυτονομία του σώματος να θεωρείται, σήμερα, ως μια «αστική» ελευθερία, «προνόμιο» του «εγωιστικού» και «ατομικιστικού» υποκειμένου, αλλά για εμάς και άλλους «δικαιωματιστές» είναι μια θεμελιακή και αναγκαία προϋπόθεση για τη διεκδίκηση κάθε άλλης μορφής ελευθερίας που πηγαινεί πέρα από αυτήν που μπορεί να

υπάρχει στο πλαίσιο της καπιταλιστικής κοινωνίας. Γιατί ακολουθούμε μια υλιστική αντίληψη της πραγματικότητας που βλέπει (τουλάχιστον) επιφυλακτικά αυτές τις αφηρημένες κριτικές ενάντια στα επονομαζόμενα ατομικά δικαιώματα, άρα και στον *αυτοκαθορισμό* του σώματος («κριτικές» που είναι πολύ της μόδας τελευταία), που συσκοτίζουν την υπαρκτή πραγματικότητα και υποβαθμίζουν τους πολύ πραγματικούς περιορισμούς, οι οποίοι προστίθενται στις ήδη απαλλοτριωμένες δυνατότητες ελέγχου του προλεταριάτου πάνω στην ενσώματη κοινωνική ύπαρξή του.ⁱⁱ

- ο η μαζική συμμετοχή του προλεταριάτου της, σε μεγάλο βαθμό, βιομηχανοποιημένης βόρειας Αγγλίας στο αντιεμβολιαστικό κίνημα της εποχής, που περιγράφεται διεξοδικά στη μονογραφία της Durbach,

α) φωτίζει τις αιτίες που ανάγκαζαν την εργατική τάξη αυτή την πρώιμη περίοδο συγκρότησής της να απεχθάνεται τις απόπειρες περικύκλωσής της από το κράτος και να αντιδρά στην επιχειρούμενη αλλαγή ιατρικού υποδείγματος: από την κοινοτική/συλλογική γνώση και μια πιο ολιστική οπτική στην επιθετική ματιά του «επαγγελματία γιατρού» της αποκλειστικής ιατρικής γνώσης, νέο υπόδειγμα που όχι μόνο μπόλιασε τη σύμπραξη ιατρικής και πολιτικής εξουσίας αλλά και επιτάχυνε την αποσύνθεση τής σχετικά αυτόνομης αναπαραγωγής της ακόμα υπαρκτής τότε εργατικής κοινότητας.

β) εξέφρασε μια εργατική κουλτούρα αντίστασης και πολιτικής ανυπακοής, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στη συγκρότηση και πολιτικοποίηση μέρους της εργατικής τάξης *κόντρα στο ρεύμα της προόδου, του θετικιστικού εξελικτισμού και του επιστημονισμού* της εποχής –που έχαιρε μεγάλης αποδοχής από κάποιους από τους εκπροσώπους

του επίσημου εργατικού κινήματος της εποχής και θα τύχει ακόμα μεγαλύτερης στο μέλλον από κάποιους άλλους–,ⁱⁱⁱ *ενάντια* σε μια υποτιθέμενα αναπόφευκτη εξέλιξη της «ουδέτερης» (ιατρικής) επιστήμης και τεχνολογίας, και *ενάντια* στην αναδιοργάνωση της καθημερινής ζωής στην οποία αυτή οδηγούσε. Είδαμε λοιπόν, μέσα από την κεντρικότητα της εργατικής υποκειμενικότητας και των οργάνων της, πως υπήρξαν περίοδοι όπου η εργατική τάξη –τουλάχιστον κάποια τμήματά της– αγωνιζόταν *για τον εαυτό της*, για να διατηρήσει την κοινωνική *αυτονομία* της. Στοιχεία που τα ψάχνουμε και σήμερα, με το κιάλι, θα λέγαμε, δυστυχώς.

- ο η αντίσταση στον υποχρεωτικό εμβολιασμό ήταν ουσιαστικά τμήμα των απαρχών μιας πολύπλοκης, αντιφατικής και ασυνεχούς ιστορικής διαδικασίας που συνδέεται με τη δημιουργία του κοινωνικού καπιταλιστικού κράτους γενικά και του καθολικής κάλυψης βρετανικού συστήματος υγείας ειδικά (NHS). Συγκεκριμένα, το NHS εν μέρει είναι και αποτέλεσμα της αντίδρασης απέναντι στις πατερναλιστικές πολιτικές υγείας, που είχαν έντονα καταναγκαστικό και πειθαρχικό παρά προληπτικό/θεραπευτικό χαρακτήρα. Επιτομή αυτών των πολιτικών ήταν ο υποχρεωτικός εμβολιασμός. Το βικτωριανό αντιεμβολιαστικό κίνημα ήταν μια πρακτική κριτική στην πειθαρχική διάσταση αυτών των πολιτικών και συνέβαλε, με τον τρόπο του, στην αντικατάστασή τους με μια προσέγγιση της υγείας του προλεταριάτου που δεν το αντιμετώπιζε *απλά* ως *μολυσμένο* και *μιαρό κρέας*. Αντίστροφα, στη σημερινή εποχή, η ολόένα και αυξανόμενη παρέμβαση της πολιτικής και ιατρικής εξουσίας στην προσωπική σφαίρα (με το πρόσφατο κραυγαλέο παράδειγμα του υποχρεωτικού εμβολιασμού να είναι μόνο μία από τις πολλαπλές μορφές της), θεωρούμε πως αποτελεί την άλλη όψη της υπο-

χώρησης/απόσυρσης του καπιταλιστικού κοινωνικού κράτους από παλιότερες «δεσμεύσεις» του. Μια υποχώρηση που αναπόφευκτα συνοδεύεται από την αναβάθμιση της ελεγκτικής/πειθαρχικής διάστασης της κάλυψης των κοινωνικών αναγκών (για παράδειγμα της υγείας) από τη στιγμή που οι δημόσιες υπηρεσίες υγείας αποκοινωνικοποιούνται και ιδιωτικοποιούνται, και με αυτήν την εξέλιξη εκ των πραγμάτων υπονομεύονται οι δυνατότητες συλλογικών αντιστάσεων και αγώνων για την ικανοποίησή τους, όσο και οι προοπτικές κριτικής της μορφής τους ταυτόχρονα με το περιεχόμενό τους.

